

מְעַרְבֵת וְלֹא יֵדָא בְּיָדָא טוֹב
 וְשִׁבְן חֲרָרִים בְּמִדְבַר אֶרֶץ מִלְחָה
 וְלֹא תֵשֵׁב: ^(ט) בְּרוּךְ הַנֶּבֶר אֲשֶׁר
 יִבְטַח בִּיהוָה וְהָיָה יְהוָה מְבַטְחוֹ:
^(ט) וְהָיָה כְּעֵץ | שְׁתוּל עַל-מַיִם, וְעַל-
 יוֹבֵל יִשְׁלַח שָׁרְשָׁיו, וְלֹא יֵדָא (יֵדָא קִדִּי)
 בְּיָבֵשׁ חָם וְהָיָה עֲלָהוּ רַעֲנָן, וּבִשְׁנַת
 פִּצְרֹת לֹא יֵדָא, וְלֹא יִמַּשׁ מַעֲשׂוֹת פֶּה

ג' דברים
 מה ישיב
 |

שמות טז בשלח

4. ויאמר יהוה אל משה הנני
 ממטיר לכם לחם מן השמים ויצא
 העם וילקטו דבר יום ביומו למען
 אנסו וידעו בהורתי אם לא:
 וידעה ביום השלישי וחבינו את

פירוש יקר השלם

saving you and justifying you. ^{הי"ד בחרתי}, for bearers of My Torah it is essential that I find men for whom it suffices to be provided for wife and family for each day by itself. Men who can cheerfully and happily enjoy today, carry out their duties for today and leave the worry for tomorrow to Him Who has provided for today and Who can be trusted for tomorrow. Only such unreserved confidence in God ensures the fulfilment of His Laws against infringement out of supposed or actual concern about material necessities. He who has not learnt to trust God for the next day, will ultimately be led away from God and His Law, by his provident care for next year. Hence the great saying of Reb. Eleaser Hamodai: דבר יום ביומו, מי שברא היום ברא מנסחו, מכאן היה ר' אליעזר אומר: כל מי שיש לו מה שיאכל מה אוכל למחר הרי זה מקטני אמנה; "He who created the day, created also its requisite sustenance, and who has enough to eat for today and says: What shall I have to eat tomorrow? such a one belongs to those who are poor in trust in God."

[ד] למען אנסנו הילך פתורתי אם לא.
 פירוש רש"י, אם ישמרו מצות
 המלויות בו, שלא יותירו ממנו ולא יצאו
 בשבט ללקט, וכל זה נאמר על מדת הבטחון.
 כי אם לא יותירו ממנו זהו מופת שהם
 שלמים במדת הבטחון, כי מי שיש לו פה
 בטלו ואומר מה אכל למחר הרי זה מקטני
 אמנה (סוטה מח:). וכן אם לא יצאו בשבט
 ללקט הרי הם בטוחים שמה שלקטו אממול
 יספיק להם גם ליום המחרת. ואם ילכו
 בתורתו, כי מי שאינו שלם במדת הבטחון
 מקלה כל ימיו לאסוף ולקטוף ומתן עמלה
 לבית ה' לעסק בתורתו כבודו מדרתו. והם
 העולם ההולכים אחר החבל וההבל ועסק
 התורה טפל אצלם.

נתיב הבטוח

מכתב

פרק א

בספר משלי (ג') נאמר כי בכל לבבך תאמץ
 ביהודי אל השעו, שלמה המלך היה רחוק
 לומר, ונאמר ישום במחוננו בו ית' במחוננו
 על מה שהוא צריך, ואל ישעו על ביהודי להפך
 כי צדי תבונתו יוכל (להתחיל) מה שצריך אליו
 רק ישום על ה' במחוננו, כי אף שצריך לעשות
 כל מעשיו בתבונה והוא סומך על תבונה, מים אל
 ישעו על תבונתו בלבד לומר כי תבונה ית' ית'
 לעשות מה שצריך, רק יבנה בתבונה שהוא ית'
 מחשבות אשר הן לעשות אל המלך, ואמר בזה
 אל ה' ולא אמר בזה בזה כי מוכר בעת
 מעשה, ובתבונה שעה ישום מחשבות ובתבונה
 ה' שיהיה עמו, ודבר זה הוא כמו המלה אל
 הש"י, והוא במחוננו בו נאמר על שישום ונאמר
 במחוננו בו ית' והוא מוכר על שעת מעשה, ואל
 ה', כי בשעת מעשה ישום במחוננו ומחשבות
 אל הש"י שיעזור לו בכל אשר צריך להשתדל,
 כי כאשר נאמר בו ית' ולא ישעו על תבונתו
 זו יעשה הש"י בעצמו, וזה שאמר וכתוב (שם)
 כי ית' וירח אדם יתן מוקש ותבונה ביד יסוגב.
 וידל כי כאשר תבונה ית' מורה זה על מעשה
 במחוננו אשר יש לו בו ית' ודבר זה יתן אליו
 מוקש, כי הוא והפך מה שאמר בתבונה ביד יסוגב,
 שיהיה שועה מתחוק ביהודי בשביל מחוננו ששם
 בו ית', כי כאשר ית' מורה כי אין לו במחוננו
 כלל ודבר זה מוקש אליו:

מכתב

כמה גדול מדת הבטוח שבטוחים בו ית' בכל
 לב, עד שכל הדברים נעשים לו לטובה
 כמו שהיה אצל ר"ע ואצל נחום איש גמ זו, כי
 מפני שהוא היה בטוח בו ית' שציל הש"י אותו
 כי הכל יבול, וכמו שאמר בטוחו בו עדי עד כלומר
 שאף שרואים וחושבים כי כבר אבדה תקותם
 אל יתיאש רק יהיו בטוחים בו עדי עד כי הש"י
 יבול לתושע אותם, וכאשר שם בטחוננו בו אז
 על הש"י להציל אותנו כאשר שם בטחוננו בו ית'
 לכך נחשב זה מלחמת הש"י:

נפש שער ג - פרק יב החיים קפא

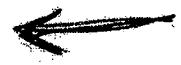
ובאמת הוא ענין גדול וסגולה נפלאה, להסיר ולבטל מעליו כל
 דינין ורצונות אחרים, שלא יוכלו לשלט בו ולא יעשו שום רשע
 כלל, כשהאדם קובע בלבו לאמר, הלא ה' הוא האלקים האמתי
 ואין עוד מלבדו יתברך שום כח בעולם וכל העולמות כלל, והכל
 מלא רק אהדותו הפשוט יתברך שמו, ומבטל בלבו בטול גמור
 ואינו משגיח כלל על שום כח ורצון בעולם, ומשעבר ומדבק סוף
 מחשבתו רק לארון יחיד ברוך הוא, כן יספיק הוא יתברך צידו
 שממילא יתבטלו מעליו כל הכחות והרצונות שבעולם, שלא יוכלו

ספר תורת משה"ס

נפוצות פרק ח ישראל קסב

ה' ששם מקור כל הפרכות והשפעות. היוצא מדבריו
 שצריך האדם שיש לו קצת איזה עסק, להתחזק ולעמד על
 מעמדו שלא לנהיג לארצות רחוקות, ולחסות בשם השם
 ובודאי ישלח לו ברכה במעשה קדיו, וזהו שכרו בעולם
 הזה. ובפרט לעולם הבא, שכרו גדול מאד מאד, וכדכתוב
 (תהלים לא, כ): "מה רב טובך אשר צפנת ליראיך, פעלת
 לחוסים בך נגד בני אדם". והענין הוא, שיש שני מיני
 בטחון: אחד, שהעולם מספימים עמו, כגון בעוסק הרבה
 באיזה דבר ובוטח בה שיעזרהו בזה; ואחר, שמגביר מדת
 הבטחון ביותר, עד שהוא נגד בני אדם [כגון מה דמית
 הירושלמי בסוטה, פרק ט, על מה דאיתא במשנה שם
 ובטלו אנשי אמנה, והבאתיו ב"שמירת הלשון", שער
 התבונה, פרק י, עין שם]; וכגון מי שמתחזק בבטחונו
 ואינו רוצה לסע למדינות רחוקות, מפני שיכוא על ידי
 לידי בטול תורה ומצות, אף שרב אנשי העיר נוסעים לשם
 ויש לו קרובים שמנזרים אותו לזה. ובטחון פזה הוא נגד
 בני אדם. ואמר הפתוב: מה רב טובו אשר צפון לו בעולם
 הבא עבור זה.

ודע עוד, דמדת הבטחון אין תלוי בזכותים, שאפלו הוא
 אדם שאינו הגון, אף שתזק בטחונו בה' — כן
 הבטחון מגן עליו, ומתחסד עמו השם יתברך בליבה. כן
 כתב הגר"א [ודלא כ"חובות הלכות"]. ושמעתי שפן
 איתא במדרש על הפסוק (תהלים לב, י): "רבים מכאובים
 לרשע, והבוטח בה' חסד יסוכנו"; וכן מוכח פשוטה דקרא
 (תהלים לג, יח-ט): "זהגה עין ה' אל יראי, למיחלים לחסדו".

The third preliminary is that he should trust in God alone, as is his duty, and should not associate any one with God, also putting trust in that person or in any creature. For by associating any other being with Him, he would debase his trust in God. You know what was said concerning Asa who, with all his piety, relied on the physicians:—"In his sickness, he did not seek the Lord but the physicians" (II Chronicles 16:12); and for this, he was punished. Scripture also saith "Blessed is the man who trusteth, and the Lord will be his trust" (Jeremiah 17:7). It is well known that if one appoints two or more men to execute a charge, the commission is spoilt. How much more certainly will it turn out that, if one trusts in God and in another beside Him, the trust will fail. Such association is a potent reason for withholding the thing that formed the object of the trust, as it is said, "Cursed be the man that trusteth in man, and maketh flesh his arm and whose heart turneth away from the Lord" (Jeremiah 17:5).

The fourth preliminary is that one should be keenly alert and exceedingly zealous to fulfill the service which the Creator imposed upon him as a duty to keep His commandments and refrain from everything against which God warned him, even as he beseeches that the Creator shall be in accord with him in all matters in regard to which he puts his trust in God. Thus our sages said, "Do His will as if it were thy will, so that He may do thy will as if it were His will. Nullify thy will to be in accord with His will, that He may nullify the will of others in favour of thy will" (Ethics of the Fathers 2:4). And so Scripture saith, "Trust in the Lord and do good; so shalt thou dwell in the land and be fed securely" (Psalms 37:3). Further, "The Lord is good unto them that wait for Him, to the soul that seeketh Him" (Lamentations 3:24). But if one trusts in the Creator and at the same time rebels against Him—how foolish is such a person, how weak is his knowledge and mental capacity! For he cannot but observe that if a person, appointed to an office, and ordered to attend to a special duty or warned against a certain course, disobeys the order, and the fact of his disobedience comes to the knowledge of the principal, this will be a strong ground for the principal's withdrawal of the emolument the agent trusted that he would receive. To what greater extent must the hopes of one who trusts in God be disappointed, when he rebels against Him and transgresses His statutes and commandments, for the observance of which, rewards were promised, while punishment was threatened for transgressing them. Such a person is unworthy of being called one who trusts in God. He is on the contrary, stigmatized in the text, "For what is the hope of the hypocrite when he has robbed, when God taketh away his soul? Will God hear his cry when trouble cometh upon him?" (Job 27:8-9). Furthermore it is said, "Will ye steal,

והתקדמה השלישית שייחד אלהיו בבמהונו בו במה שהוא חייב לכפוח בו, ואל ישתף זולתו עמו ויבמה עליו או על אחד מהברואים ויפסד במהונו באלהיו בהשתתף זולתו עמו, וכבר ידעת מה שנאמר באסא עם הסידותו עת שסמך על הרופאים דכתיב (דה"ב מז), בחליו לא דרש את ה' כי אם ברופאים ונענש על זה, ואמר הכתוב (ירמיה יז), ברוך הנבר אשר יבמה בה' והיה ה' מבטחו, ופן הידוע כי מי שימנה מבני אדם שני ממונים או יותר לעשות דבר מנויו מופסד כל שכן מי שבמה על האלהים זולתו שיסתר בפחוונו. ויהיה זה הסבת החזקה להמנע ממנו מה שבמה עליו בו, כמו שכתוב (שם), ארוד הנבר אשר יבמה באדם ושם כשר זרועו זמן ה' ימור לבו.

והתקדמה הרביעית שתהיה השגחתו חזקה והשתדלותו גדולה לקיים מה שחייבו בו הבורא מעבודתו ולעשות מצותיו ולהזהר מאשר הזהירו ממנו כפי מה שהוא מבקש, כדי שיהיה הבורא מסכים לו (ס"א שהוא מבקש שיהיה הבורא לו) במה שהוא בומה עליו בו, כמו שאמר רז"ל (אבות פ"ב), עשה רצונו כרצונך כדי שיעשה רצונך כרצונך בסל רצונך מפני רצונו כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונך, ואמר הכתוב (תהלים ל"ז) במה בה' ועשה טוב שכן ארץ ורעה אמונת, ואמר (איכה ג), טוב ה' לקויו לנפש תדרשנו, אבל מי שיבמה על הבורא הוא ממרה אותו, במה הוא סכל וכמה דעתו חלושת והכרתו, כי הוא רואה כי מי שנתמנה לו מבני אדם על דבר כשהוא מצוה אותו להתעסק בצורך מצרכיו או מזהיר אותו מדבר, ויעבור על מצותו ויגיע לממנה עברו על מצותו כי יהיה הסבת החזקה להמנע ממנו העשות מה שבמה עליו בו, כל שכן מי שעבר על חקי האלהים ומצותיו אשר יעד והועיד עליהם, שתהיה תוחלת הכוונה עליו נכבדה כשימרהו ולא יהיה ראוי להקרא בשם בומה באלהים, אך הוא כמו שאמר הכתוב (איוב כז), כי מה תקות חנף כי יבצע כי ישל אלוה נפשו, הצעקתו ישמע אל, ואמר (ירמיה ז), הגנור רצוה ונאוף והשבע

עשתה זאת⁵⁴, ויאמרו על אשר עזבו את ברית ה' אלהי אבותם⁵⁵, וחללנו כי בהיות ישראל
 שלמים והם רבים⁵⁶ לא יתנהג ענינם בטבע כלל* לא נחמם ולא בארצם לא בכללם
 ולא ביחיד מהם, כי יברך השם לחמם ומימם ויסיר מחלה מקרבם עד שלא יצטרכו לרופא
 ולהשתמר⁵⁷ בדרך מדרכי הרפואות כלל כמו שאמר⁵⁸ כי אני ה' רופאן וכן היו הצדיקים
 עושים בזמן הנבואה גם כי יקרו עון שיחלו לא ידרשו ברופאים רק בנביאים⁵⁹ כענין
 חזקיהו⁶⁰ בחלותו⁶¹, ואמר הכתוב⁶² גם בחליו לא דרש את ה' כי ברופאים, ואלו היו
 דבר הרופאים נהוג⁶³ בהם מה טעם שיזכיר הרופאים אין האשם רק בעבור שלא דרש
 השם, אבל הוא כאשר יאמר אדם לא אכל פלוגי⁶⁴ מצה בחג המצות כי אם חמץ, אבל
 הדרוש השם בנביא לא ידרוש ברופאים, ומה חלק לרופאים בבית עושי רצון השם אחר
 שהבטיח וברך את לחמך ואת מימך והסירותי מחלה מקרבך⁶⁵, והרופאים אין מעשיהם
 רק על המאכל והמשקה להזהיר ממנו ולצוות עליו, וכך אמרו כל עשרין וחרתין שנין
 דמלך רבה רב יוסף⁶⁶ אפילו אומנא לבייתא לא קרא, והמשל להם⁶⁷ תרעא דלא⁶⁸ פתיח
 למצותא⁶⁹ פתיח לאסיא, והוא מאמרם⁷⁰ שאין דרכם של בני אדם ברפואות⁷¹ אלא שנתנו
 אלן⁷² לא היה דרכם ברפואות יחלה האדם מפי אשר יהיה עליו עונש חטאו, ויתרפא ברצון
 ה', אבל הם נתנו ברפואות והשם הניחם למקור⁷³ השבעים, וזו היא כונתם באמרו⁷⁴ ורפא
 ירפא, מכאן שנתנה רשות לרופא לרפאות, לא אמרו שנתנה רשות לחולה להתרפאות אלא
 כיון שחלה החולה ובה להתרפאות, כי נתנו ברפואות והוא לא היה מעדת השם⁷⁵ שחלקם⁷⁶
 בחיים⁷⁷, אין לרופא לאסור עצמו מרפואתו⁷⁸, לא מפני חשש⁷⁹ שמה ימות בידו אחרי
 שהוא בקי במלאכה ההיא, ולא בעבור שיאמר כי השם לבדו הוא רופא כל בשר⁸⁰, שכבר
 נתנו, ועל כן האנשים הנצים שחכו זה את זה באבן או באגרוף⁸¹ יש על המכה תשלומי
 הרפואה, כי התורה לא חסמוך דיניה על הנסים כאשר אמרה, כי לא יחול אביון מקרב
 הארץ⁸², מדעתו שכן יתיה, אבל ברצות השם דרכי איש⁸³ אין לו עסק ברופאים:

ספר האמונה והבטחון

פרק א

האמונה והבטחון הם שני ענינים שהאחד צריך לחבירו ואין חבירו צריך לו, שהאמונה
 קודמת לבטחון ומתקיימת בלב המאמין, אע"פ שאין הבטחון עמה ואינו
 צריכה לו בקיומה, ולפיכך אינה מורה עליו, אבל הבטחון הוא מורה עליו, שאי אפשר
 לו להיות קודם לה ולא להתקיים בלעדיו, וכל הבוטח יקרא מאמין* אך לא כל המאמין
 יקרא בוטח, כי האמונה כמו האילן, והבטחון כמו הפרי, והפרי לאות על האילן או על
 עשב שגדל את הפרי הוא, ואין האילן או העשב לאות על הפרי, כי יש אילנות שאינם
 עושים פרי, וכן עשבים הרבה, אבל אין פרי בלא אילן או עשב, וכמו שהחסידות שהיא
 מורה על החכמה שאי אפשר להיות* אלא אם כן היה חכם כמו שאמר¹ אין בור ירא
 חטא ולא עם הארץ חסיד*. אבל אין החכמה לאות על החסידות, שאפשר שיהא חכם
 והוא רשע*. וכן הבטחון והאמונה: כל הבוטח מאמין, לפי שאין אדם בוטח אלא במי
 שמאמין בו שהיכולת בידו למלאות שאלתו, ואין כל המאמין בוטח, כי לפעמים ירא
 שמה יגרם החטא, או שמה קבל כבר על מעשיו הטובים בנסים שעשה לו הבורא
 ומאשר מוצא עצמו חוטא ופושע כנגד חסדי הבורא יתברך אינו נושא נפשו לבטוח בו
 שיצילנו מצרתו, או שיתן לו רצון לבו ותאותו, ועל כן ישחול בנהוג שבעולם להנצל
 מצרתו או להשיג שאלתו ובקשתו, ולולא היראה שמה יגרם החטא היה ההשתדלות
 להנצל אפילו על ידי נוהג העולם חסרון באמונתו, שהרי כתיב² ולא ראיתי צדיק נעזב
 וזרעו מבקש לחם, ואפילו הלל ורבי חנינא בן דוסא והבריהם שהיו עניים ביותר³
 מעשתי ממון, לא היו נעזבים, לפי שלא קנו נכסים מעולם* שאין לשון עזובה נופל אלא

תקשר שבין הבטחה והציווי

"ופרעה הקריב, וישאו בני ישראל את עיניהם.. וייראו מאוד, ויצעקו בני ישראל אל ה'." ויאמר משה אל העם אל תיראו, התיצבו וראו את ישועת ה' אשר יעשה לכם היום" (שמות יד, י, יג).

רבותינו בעלי המדרש, המשילו את מצבם הקשה של ישראל באותה שעה, ליונה שנמלטה מפני נץ טורף, ונדחקה כל עוד נפשה בה לתוך נקיט סלע - והנה נחש מקנן לו בתוככי הנקיט. כך היה גם מצבם של ישראל על שפת הים: לחזור אחור לא היו יכולים - מאימת המצרים שמאחוריהם; וגם להתקדם לא היו יכולים - בשל גלי הים שלפניהם (שהשי"ר ב, פסוק יד).

לאור תיאור זה יש צורך להבין, למה מתכוון משה באומרו לישראל: "אל תיראו!" חרי סכנת חיים נשקפת להם ולמשפחותיהם מכל עבר,

והחיגיון אומר שיש לחשוש ולהגן בצורה כלשהי על העדה. מהו אם כן טיבם, של דברי הארעה שאומר משה?

← והתשובה פשוטה: יש גאון. שכן מיד בס' ו', מגלח משה

את היסוד להרגשת הביטחון שהוא נוסף בעם: "ה' ילחם לכם, ואתם תחרישון" (שם, יד). אם הקדוש ברוך הוא מבטיח - חרי שיש על מי לסמוך, וכל הסכנות הן בטלות ומבוטלות.

אך נראה, שלא רק הבטחה יש בדברי משה, אלא גם ציווי. משה מצווה שלא לפחד. וכשם שביציאה למלחמה קיים איסור: "אל ירך לבבכם, אל תיראו ואל תחפזו, ואל תערצו מפניהם", ומי שמניח לפחדו לחזור ללבו בשעת מלחמה, עובר בארבעה לאוין (דברי כ, ג; שהמ"צ לרמבי"ם, מצוות ל"ט, נח) - כך גם, היתה אז הוראת שעה שלא לירא מן המצרים.

ולענייך, קיים קשר הדוק בין הדברים:

← כאשר ישנה הבטחה מפורשת של ה' שאין ממה לירא - אז, יש גם אכן ציווי שלא לפחד. כי אם מנהיגו של העולם מבטיח שלא יארע רע, יהיה זה חוסר אמונה שלא לבטוח בדבר ה' אך כשאין הבטחה כזו; כשאין גורם מוסמך, כנבואה וכדומה, שניתן לחישען עליו - אזי אדרבה; מדרכי הזהירות להיחזר ככל האפשר.

שיחות לספר שמות

מדוע פחדו מגלית הפלשתית?

ניתן אם כן לקבוע ולומר, שלא בסיס מוצק עליו נשען הביטחון בה', אין כל מקום והיתר לסמוך על "ביטחון" מדומה שכזה. וכבסיס מוצק, יכולים לשמש שניים:

א- נבואה מפורשת מפי נביא, המבטיחה את עזרת ה'.

ב- בהיעדר נבואה, יכולה החליטה בדרך ה' - חיינו, קיום רצונו המשתקף בתורה - להיות יסוד לביטחון בה'. והגם שבסיס שני זה חזק כללי יותר ומקיף פרטים רבים מדי (תרגום מצוות), דבר החופך את האפשרות להעריך

הגם מקיף (הקומץ) 1527

מעות נשנת נחאורתה בלב רבים כמושג במחון, שם במחון המשמש למרז מהוללה ועיקרה בני החסידים, נסתובבה כמושג חובה להאמן - בכל מקרה שפגש האדם והעמידו לקראת עתיד כלתי מוכרע ושני דרכים בעתיד, אחת טובה ולא שניה - כי כמות-היה נפשו, ואם מסתפק וחושש על היסוד הטוב הוא מחוסר במחון. ואין הרהרה זו בבמתן נכונה, שכל שלא נתברר בנבואה גדול העתיד אין העתיד מוכרע, כי מי יודע משפטי ד' וגמולותיו ית' אבל ענין הבמחון הוא האמון שאין מקרה בעולם, וכל הנעשה תחת השמש הכל בתכונה מאתו ית' וכדיות פעולת האמונה על עורקי החיים היא בכלל מדות בני אדם, וכשם שמדת הענוה ומדת הרחמים וכיוצא בהן מן המדות אין להם ממקרי צורת השם, שצורת השם קשורה בקצב ובמדה, ואם חפסיד קצבה תופסד צורתה, וכלי שבור אינו כלי אלא חרס, אבל מדות בני אדם מתחלפות למדרגות נעלות ומ"ן, ולכל איש יש מדרגת ענוה ומדת הרחמים, אבל אין בני אדם משחזין בזה, והם זה למעלה מזה, בן מרת האמונה של כחה מחזקתה את למעלה מן וקמני אמנה נ"ב בכלל מאמנייה, כיון שאינם בכלל הכופרים והמכזים, אבל אמנותם חלושה, ואין פעולת-אמונת-שולטת-עליהם, רק נגד עבירות היותר מפורסמות ואשר כל הצבור נוהרים בהן, ומהן שאמונתם יותר חזקה ופעולתה יותר ניכרת, וכן התחלפות למעלות ומדרגות פשוטה על קהל הצדיקים החיים באמונתם בכללותם אבל גבולים בפרימותם זה למעלה מזה וזה למעלה מזה.

וכאשר האדם נפגש במקרה אשר לפי הנהגו שבעולם צפוי אליו סכנה, מדרכי הטבע לפחור משבעת העולם, וקשת רוחו ידפו מלכוד שאין המקרה ארונית לנו, ושאינו מעצמו לו משושיעו, ולהכן מסככים שיחליפו את כל המסוככים, וההבלגה בשעה הקשה הלזו ולהשרות בקרבו את האמת הידועה כי אין כאן לפניו שום פגע רע מיד המקרה רק הכל מאתו ית' בין לטוב בין למושב, ואשך שרש אמונתו מפינה פחדתו ונוחנת לו אמו להאמין באפשרות ההצלה, ושאינו לפניו נטיה לדעה יותר מנטיה לטובה, ענין זה יקראתו מדת הבמחון.

ומדת הבמחון להעמיד עצמו על נקודת האמונה אף בהעלותו על מהשבתו צד היסודים ושיהי' לבו ער כי לא המקרה פגעתו, שאין מקרה בעולם כלל רק הכל מאתו ית', וכמו שאמר לולינס ופפוס [תענית י"ה ב'] ואנו נתחייבנו כו' ואם אין אתה הורגני הרבה הורגים יש לו למקום ורבה דובים כו', וכל זה ממדת הבמחון.

גם עילות של ההצלה שמבעת בני האדם להשתדל בהן משתנות אצל הבמות, כי תחת לדרוף אחר נדיבים ושרים ולבקש תחבולות שוא, יפשפש הבושח במעשיו ויפנה את לבו לחשובה חפלה וצדקה להעביר את רוע הגזירה.

(2)

The Will of G-d is that a Jew should go to work and earn a *parnassah*, and go to a doctor when he is sick, like every other person on earth. What, then, makes the *baal bitachon* different? He believes—he knows with certainty—that every penny he earns, and every cure he receives—indeed, every success he enjoys or failure he endures—comes directly from Hashem. It may come about through an earthly agent like a doctor, but its source is *Hakadosh Baruch Hu*. It is He who grants the physician the skill and ability to heal others; it is

He who ensures that a business venture will be profitable or disastrous. One who looks beneath the surface and realizes this is the true *baal bitachon*.

This, then, is what made David Hamelech greater than the other kings above. He invested his full effort in fighting the war against his enemies, and he was victorious—but he still managed to realize that the triumph was ultimately not his doing but Hashem's. This is a supreme example of *bitachon*. It could not be matched by the other kings, because their own personal efforts against the enemy grew increasingly smaller, until in Chizkiyahu's case he did virtually nothing. Recognizing Hashem's hand in the eventual victory was therefore less of a challenge than in David's case. *Bitachon*, then, does not present a contradiction to *hishtadlus*. We must do what we can, in a legally and morally correct way, to achieve the basic needs of life. Yet, as believing Jews, we must always bear in mind Who provided us with those needs.

כד אות ב הקמה

הנפתח באדם ואמר דוד ע"ה (תכלים קיה, טז) טוב לחיות ביי' מבמות באדם. ביאורו כי יש הפרש בין לשון תפיה ובין לשון בפתח ואמר הכתוב כי טוב הוא שיחמה אדם בצלו של הקב"ה מברעדי הנפתח יותר ממה שיחמה באדם כי התועלת ודאיה בחסייו של הקב"ה ותועלת האדם ממופת אמילו אחר הכמתו כי הוא בעל בקרים ושמה לא וכל להשלים מה שהנפיה ולכך לא אמר הכמת ביי' מבמות באדם כי זה לא היה צריך לומר וא"כ ענין הנפתח בשם יתכרד הוא אשר לכו חזק בנפתחו נאלו הנפיתו והוא גדול יותר מחסיה. ומענין הנפתח בשם ית' כי אם יש לו לאדם עושר ונכסים שלוח הכבוד אין לו לחיות זה למעשים טובים שעשה כי ראוי הוא [לה] ואף אם הוא צדיק גמור [ראוי] שיחשוב על עצמו כי הוא (רשע וחוטא) [חוטא] אבל יהיה זה לחסדי השם ית' עליו, ואם יש לו צרות ומקרים יחד ובא גדלים עליו אין לו לחלוחו במקרה ולממשלת הנכבים והמולות ושיאמר כך נגוד במשפטי המערכה כי זה דרך כמירה, אלא שיחלה זה לכמה ענות וחמאות אשר עשה, כי אם יהיה הדבר במקרה הלא השם ית' יוסיף לו כנ) מאותו מקרה וחו שכתוב (ויקרא לו, כ"ה) ואם תלכו עמי קיי ונני (שם טז כח) והלכת עמכם בחסד קיי כי יוסיף לו מן המקרה ההוא וישמכנו עליו בחסד. ועוד מענין הנפתח שיספור אדם ומשו אל השם ית' ותהיה (מתשבת) משוממת חסד בדבר זה. אלו היו באים להרגו או שיעבור על החירה שהוא סופר עצמו על הסיתה ולא יעבור ועל זה אמר דוד ע"ה (תכלים כה, ט) אליך יי' נפשי אשא. ותביב (שם, כ"ג) אלהיך בך במחתי אל אבושה כי המוסר הנמש בענין זה הוא מענין הנפתח ומלת אשוא כלשון (בראשית ט, נ) וישא משאות. וכתוב בדברי הימים (ח, כט, כד) ויאמר

Obviously, this approach has a completely different meaning. It does not attempt to scatter the clouds of misfortune, try to raise expectations, or strive to whitewash a dark future. It does not claim that "It will all work out for the best," either individually or nationally. On the contrary, it expresses a steadfast commitment—even if the outcome will be bad, we will remain reliant on and connected to God. We will remain faithful until the end and shall not exchange our trust in God for dependence on man. This approach does not claim that God will remain at our side; rather, it asks us to remain at His side.

Naturally, this approach is much less popular than its counterpart. A demand is always less marketable than a promise. For one who makes an honest assessment, though, this approach also functions as a source of solace and strength. (In truth, this approach

הנפתח ביי' ~~בגלגל~~

תורת משה

שְׁעַר אֱהָבָה ה'

עיניה ויזכו רואותיה מענן הסבלות כאלחים ובתורתו ותכיר האמת
 השקר ויגלו לה פני אמתה בוראה ומנתינת. וכאשר תבין גדול יסוד
 ועוצם מעלתו (מ"א גדולתו) תכרע ותשתחוה לו ביראה ופחד ואהבה
 מעצמתו וגדולתו ולא תסור מזה עד אשר יבטיחנה הבורא יתעלה וישק
 פחדה ומוראה ואז תשוקה כוס האהבה כאלחים ותתבודד בו ליחד לך
 לו ולאחבה אותו ולבטוח עליו ולכסוף לו, ולא יהיה לה עסק בלתי
 עבודתו ולא יעבור על רעיוניה וזולתו ולא יעלה במחשבתה בלעדיו
 תשלח אבר מאברי גופה אלא כמה שתמשך בו רצונו ולא תחיר לש
 כי אם בוכרו ושכחו ותודאתו ותחלתו מאהבת בו ומכסוף לרצונו ית
 ואם ייטיב לה תודה ואם יענה תסכול ולא תוסיף עם זה כי אם
 בו ובטחון עליו כמו שנאמר על אחד מן החסידים שהיה קם כלילת
 אלהי הרעבתני ועירום עזבתני ובמחשכי הלילה הושבתני ועורך
 חוריתני אם תשרפני באש לא אוסיף כי אם אהבה אותך ושמוחה
 דומה למה שאמר (איוב יג) הן יקטלני לו איהל. ואל הענין הזה רמז
 כאמרו (שיר השירים א') צרור חמור דודי לי בין שדי ילין ואמרו
 על דרך חדרש אע"פ שמציר לי ומימר לי בין שדי ילין. וזה דומה
 שאמר הנביא ((דברים י) ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל

ובכל מאדך :

The proclamation, "Though He may slay me, still I will trust in Him," expresses a trust in God Himself, not as a function of what I can receive from Him, but rather as trust in Him. This trust is unconnected with what one may get out of the relationship, but simply describes a connection to God. The desire to come close to Him, to serve Him, to rely upon Him, to take hold of the Foundation of all else and the Source of existence, is predicated, according to this *mishna*, on love. The second aspect of *bitachon*, then, can be said to flow from the mitzva, "You shall love the Lord your God" (*Devarim* 6:5).

כתיבין סגולה